

Nieuwsbrief Landelijk Meetnet Nachtvinders 2018

Februari 2019

Centraal Bureau
voor de Statistiek

In 2018 heeft het Meetnet Nachtvinders een flinke boost gekregen. Er is op veel meer plekken geteld en mede dankzij de subsidie van het ministerie van LNV in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring is er nu mogelijkheid om het meetnet nog verder onder de aandacht te brengen en uit te breiden. Dit heeft tot nu toe onder andere geleid tot validatiemogelijkheid van foto's.

De achteruitgang van de aantallen insecten is de afgelopen 1,5 jaar veel in het nieuws geweest. Het begon met nieuwsberichten over 75% achteruitgang van vliegende insecten de afgelopen 27 jaar in Duitsland. Dankzij de tellingen van het Meetnet dagvlinders wist De Vlinderstichting natuurlijk al dat er een negatieve trend van ca. 45% van de aantallen bij dagvlinders in Nederland was. Bij de nachtvinders was een negatieve trend van 54% vastgesteld in de Kaaistoep. Om op landelijke schaal grip te krijgen op de trends in aantallen nachtvinders is het nachtvindermeetnet erg belangrijk.

Historie en uitbreiding Landelijk Meetnet Nachtvinders

In 2008 is men in het kader van het Nachtvindermonitoringsproject Limburg begonnen met een meetnet voor nachtvinders in tuinen in Limburg. In 2014 heeft De Vlinderstichting dit uitgerold naar een Landelijk Meetnet Nachtvinders. Dit waren echter niet de eerste momenten dat op gestandaardiseerde wijze nachtvinders werden geïnventariseerd.

In 2018 is een begin gemaakt om te onderzoeken of het nachtvindermeetnet een officieel onderdeel van worden van het (door LNV gefinancierde) Netwerk Ecologische Monitoring (NEM), waar ook het dagvlinder- en libellenmeetnet onder vallen. In het kader daarvan is het databestand Noctua geanalyseerd op het voorkomen van oude tijdreeksen. Noctua is het meest complete databestand voor nachtvinders, met ruim 6.000.000 nachtvinderwaarnemingen. Hierin zitten waarnemingen van zowel de invoerportalen telmee.nl en waarneming.nl maar ook losse lijsten die mensen rechtstreeks opsturen. Deze analyse leverde in totaal 125.247 extra nachtvinderwaarnemingen voor het Netwerk Ecologische Monitoring op. Deze reeks gaat terug naar 1958 waar de eerste 147 waarnemingen zijn gedaan. Mocht u zelf nog nachtvinderwaarnemingen hebben die met een val zijn gedaan en die nog niet in het nachtvindermeetnet staan, laat het ons dan weten zodat we kunnen kijken of die waarnemingen in het meetnet passen.

Het Meetnet Nachtvinders gaat nu verder onder het Netwerk Ecologische Monitoring. De subsidie heeft al gezorgd dat we het nieuwe invoerportaal konden maken met daarbij ook een validatiemodule van de foto's.

Invoerportaal

In 2014 is de website van het oude nachtvindermeetnet in gebruik genomen. Dit invoerportaal was via een aparte website te benaderen: nachtvlinders.meetnetportaal.nl. Er was geen mogelijkheid om ingevoerde foto's of waarnemingen te valideren of om direct contact te hebben met de waarnemers. Op 14 oktober 2018 is het nachtvindermeetnet over gegaan naar de nieuwe website: meetnet.vlinderstichting.nl. De nachtvinders kunnen nu via hetzelfde invoerportaal worden ingevoerd als de dagvlinder- en libellenwaarnemingen uit routes. Wanneer er een vraag of opmerking over een waarneming is dan kan er nu direct contact opgenomen worden met de waarnemer (afbeelding 1).

Foto's beoordelen

Controleur:

Zoek naar:

voorjaarsdwergspanner
Eupithecia abbreviata
04-05-2018
José Kok
[Goedkeuren](#)
[Verberg berichten](#)

Nieuw bericht -- José Kok

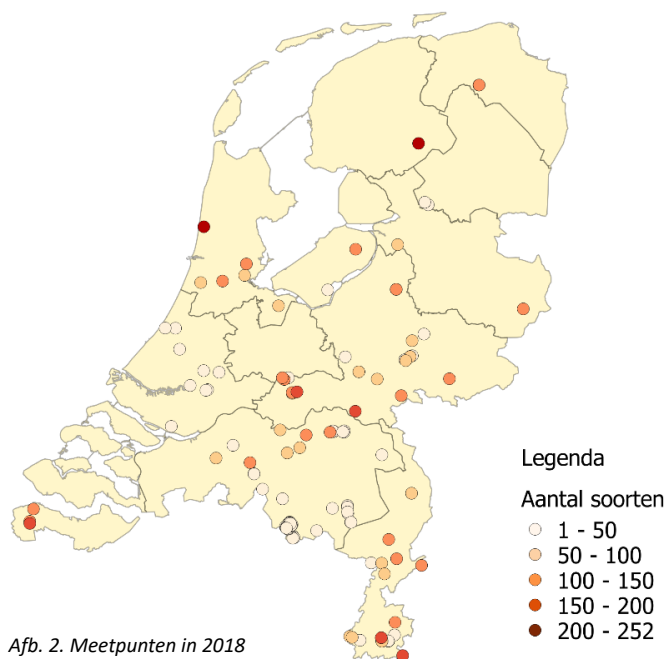
geogde worteluil
Agrotis clavus
11-05-2018
José Kok
[Goedkeuren](#)
[Verberg berichten](#)

Nieuw bericht -- José Kok

Afb. 1. De validatiemodule

Tellingen in 2018

In 2018 zijn er in verhouding veel telpunten geteld; maar liefst 165. In 2017 waren dit er nog 56. In Noord-Brabant zijn in 2018 met 91 meetpunten de meeste locaties geteld. Hierna volgt de provincie Limburg met 44 locaties en Gelderland met 35 locaties. Dit komt door een groeiend aantal mensen dat mee doet, maar ook omdat waarnemingen van projecten van De Vlinderstichting voor bijvoorbeeld de provincie Noord-Brabant en Gelderland in het meetnet zijn ingevoerd. De waarnemingen van deze projecten zijn gedaan met de nieuwe lichtval met ledverlichting, waarmee gemiddeld minder vlinders worden gevangen dan met een felle kwikdamlamp die veel in de tuinen wordt gebruikt.

Afb. 2. Meetpunten in 2018

Tabel 1. Samenvattende gegevens van 2014 t/m 2018.

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal aantal getelde meetpunten	67	53	55	56	165
Totaal aantal vangnachten	1.455	1.115	1.059	1.165	1.259
Totaal aantal soorten	530	530	512	511	531
Totaal aantal exemplaren	50.111	35.240	37.334	40.625	56.063
Gem. aantal vlinders per meetpunt	748	665	679	725	340
Gem. aantal vlinders per vangnacht	34	32	35	35	45
Gem. aantal soorten per meetpunt	94	97	88	89	43
Gem. aantal vangnachten per meetpunt	22	21	19	21	8

In totaal zijn er tot nu toe in 2018 meer vangnachten geweest dan afgelopen drie jaar. Totaal zijn er iets meer dan 56.000 macronachtvlinders gevangen en op naam gebracht. Dit is het meeste aantal vlinders dat tot nu toe in 1 jaar voor het meetnet was gevangen. Er zijn totaal 531 verschillende soorten gezien, wat ongeveer gelijk is aan het aantal soorten van 2014 en 2015, en hoger dan dat van 2016 en 2017 (tabel 1). De gemiddeldes per val liggen lager dan voorgaande jaren. Dat komt omdat er meer punten met ledverlichting hebben gevangen waardoor er minder vlinders gevangen worden dan met een felle kwikdamplamp. Het aantal vangnachten komt lager uit doordat in de projecten de punten minder vaak geteld zijn.

Tabel 2 geeft de top 10 van meest waargenomen soorten weer. Er staan twee soorten in die veel in het nieuws zijn geweest afgelopen jaar; de buxusmot en de eikenprocessierups. De buxusmot wordt pas vanaf 2016 geteld in het meetnet en was toen nog vrij zeldzaam. In 2018 stond hij al op de vierde plek. De buxusmot wordt voornamelijk in het zuiden van het land waargenomen, maar breidt zich uit naar het noorden. De andere soort die veel in het nieuws is geweest is de eikenprocessierups die in 2018 op de zevende plek stond. Daarmee is de soort een stuk algemener dan in 2013 toen de soort nog op de 129^e plek stond.

Tabel 2. Top 20 van meest waargenomen soorten. In de kolommen staat de plek die de soort had in de rangorde van dat jaar.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2018	2017	2016	2015	2014
gewone worteluil	<i>Agrotis exclamationis</i>	1	3	3	2	3
huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>	2	1	1	1	1
zwarte-c-uil	<i>Xestia c-nigrum</i>	3	2	2	3	2
buxusmot	<i>Cydalima perspectalis</i>	4	14	Onb.	Onb.	Onb.
tweestreepvoorjaarsuil	<i>Orthosia cerasi</i>	5	5	11	10	8
witstipgrasuil	<i>Mythimna albipuncta</i>	6	29	52	25	38
gewone stofuil	<i>Hoplodrina octogenaria</i>	7	6	6	6	4
kleine voorjaarsuil	<i>Orthosia cruda</i>	8	8	40	37	16
eikenprocessierups	<i>Thaumetopoea processionea</i>	9	38	56	20	82
gamma-uil	<i>Autographa gamma</i>	10	25	4	4	17
haarbos	<i>Ochropleura plecta</i>	11	4	8	5	9
zuidelijke stofuil	<i>Hoplodrina ambigua</i>	12	7	30	17	34
vierkantvlekuil	<i>Xestia xanthographa</i>	13	24	10	30	14
grijze stipspanner	<i>Idaea aversata</i>	14	20	7	11	10
puta-uil	<i>Agrotis puta</i>	15	12	5	7	5
houtspaander	<i>Axylia putris</i>	16	11	14	9	7
volgeling	<i>Noctua comes</i>	17	15	24	13	19
variabele voorjaarsuil	<i>Orthosia incerta</i>	18	13	26	38	20
groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>	19	9	9	12	6
gewone grasuil	<i>Luperina testacea</i>	20	56	36	32	40

De gewone worteluil (midden) stond dit jaar voor het eerst op de eerste plek. De eikenprocessierups (links) en de buxusmot (rechts) zijn de opvallendste stijgers in de lijst. Foto's v.l.n.r.: Paul Schrijvershof, Geert en Margot Vullings en Jurriën van Deijk

Zeldzaamheden in 2018

In 2018 zijn ook weer een aantal zeldzaamheden waargenomen. Vooral in Zuid-Limburg worden meestal de zeldzaamheden waargenomen, en dat was ook nu weer het geval. Op 06-07-2018 werd er een nekspindertje (*Cyclophora annularia*) waargenomen. Deze soort wordt bijna allemaal in Limburg waargenomen. Een andere zeldzaamheid was de waarneming van een zwartstreepuil (*Hyppa rectilinea*). Dit is de eerste waarneming in Limburg sinds 1983. De soort wordt verder voornamelijk op de Veluwe gevangen. Ook werd er in Limburg een zwartvlekspikkelspanner (*Menophra abruptaria*) gevangen. Dit was de eerste waarneming sinds 1965 in de provincie Limburg. Hij wordt verder voornamelijk rond Rotterdam waargenomen. Zowel in Limburg als in Zeeland werd een exemplaar waargenomen van het prachtpurperuiltje (*Eublemma purpurina*). Deze soort is pas sinds 2015 uit ons land bekend, maar wordt elk jaar vaker waargenomen. In Gelderland zijn dit jaar ook in een aantal natuurgebieden vallen geplaatst. Dit heeft onder andere vijf exemplaren van de zwarte-l-vlinder (*Arctornis l-nigrum*) opgeleverd. Daarnaast werd ook een tweekleurige tandvlinder (*Leucodonta bicoloria*) gevangen.

De zwartstreepuil (links) en de zwartvlekspikkelspanner (rechts) werden sinds tientallen jaren weer waargenomen in Limburg. Foto's: Guido Verschoor.

Er werden maar liefst vijf exemplaren van de zwarte-l-vlinder (links) in Gelderland waargenomen. Er werd ook één exemplaar van de tweekleurige tandvlinder (rechts) waargenomen. Foto's: Rozemarijn Barendrecht.

Het nekspindertje (links) wordt vooral in Limburg waargenomen (foto: Guido Verschoor). Het prachtpurperuiltje (rechts) is pas in 2015 voor het eerst in Nederland waargenomen en in 2018 zat hij in de val in Limburg en Zeeland (foto: Jurriën van Deijk)

Vooruitblik

Het meetnet nachtvlinders wordt nu vooral in tuinen geteld. Vorig jaar zijn hier al extra tellingen uit natuurgebieden bij gekomen, maar ons doel is om meer zicht op de nachtvlinderstand te krijgen in heel Nederland. Daarom willen we meer meetpunten in natuurgebieden maar zeker ook in het agrarisch gebied. Door het gebruik van nachtvlindervallen met een externe accu of powerbank valt dit goed te realiseren. Het uitbreiden kunnen wij niet zelf, en daar hebben we uw hulp hard bij nodig. Het leuke is dat u dan ook andere soorten kan vangen dan in uw tuin. Om in het meetnet meer meetpunten te krijgen werken we samen met de Land en Tuinbouw Organisatie en BoerenNatuur om ook toestemming te krijgen om op agrarische ondernemingen te tellen.

Als u interesse hebt om in agrarische gebieden of in natuurgebieden te tellen stuur dan een mail naar meetnet@vlinderstichting.nl

Zoals eerder benoemd zijn we ook op zoek naar nachtvlinderwaarnemingen die al eerder met een val zijn verzameld maar nog niet in het meetnet staan. Heeft u die, laat het ons dan weten zodat we kunnen kijken of die waarnemingen in het meetnet passen.

Mogen uw foto's gebruikt worden door De Vlinderstichting voor niet-commerciële doelstellingen, bijvoorbeeld de website of nieuwsberichten, geef dat dan door via de instellingen in het meetnet – daar zijn we altijd erg blij mee!

Nachtvlinderval met ledverlichting

Eerder in de tekst werd er al gesproken over een nachtvlinderval met ledverlichting. Het voordeel van deze val is dat u geen netstroom nodig hebt, en dat de val brandt met een accu of powerbank. Meer informatie hierover is terug te vinden op de website van het meetnet:

www.vlinderstichting.nl/landelijk-meetnet-nachtvlinders

Vragen?

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk meetprogramma Nachtvlinders
Jurriën van Deijk
José Kok
Tel.: 0317 467346
meetnet@vlinderstichting.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Nachtvlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u dat mailen naar meetnet@vlinderstichting.nl.